

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедра теорії та методики музичного мистецтва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор науково-педагогічної
роботи
Жильцов О.Б.
_____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гармонія

для студентів

Спеціальності: 025 Музичне мистецтво
Освітнього рівня: перший (бакалаврський)
Освітньої програми: Музичне мистецтво

Київ-2019 р.

Розробник: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри теорії та методики музичного мистецтва.

Викладач: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри теорії та методики музичного мистецтва.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії та методики музичного мистецтва.

Протокол від 11.01.2019 р. № 1

Завідувач кафедри _____ Олексюк О.М.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми:

«__» _____ 2019 р.

Гарант освітньої професійної програми _____ Олексюк О.М.

Робочу програму перевірено

«__» _____ 2019 р.

Заступник директора _____ Таранник А.О.

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедра теорії та методики музичного мистецтва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

_____ Жильцов О.Б.

«___» _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гармонія

для студентів

Спеціальності: *025 Музичне мистецтво*
Освітнього рівня: *перший (бакалаврський)*
Освітньої програми: *Музичне мистецтво*

Київ-2019 р.

Розробник: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри теорії та методики музичного мистецтва.

Викладач: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри теорії та методики музичного мистецтва.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії та методики музичного мистецтва.

Протокол від 11.01.2019 р. № 1

Завідувач кафедри _____ Олексюк О.М.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми
«__» _____ 2019 р.

Гарант освітньої професійної програми _____ Олексюк О.М.

Робочу програму перевірено

«__» _____ 2019 р.

Заступник директора _____ Таранник А.О.

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	2/60	
Курс	3	3
Семестр	6	6
Кількість змістових модулів з розподілом	1	1
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	14	8
Модульний контроль	2	
Семестровий контроль	30	30
Самостійна робота	14	22
Форма семестрового контролю	6 семестр - екзамен	6 семестр - екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Головна мета курсу гармонії – надати студентам уявлення про найважливіші закономірності гармонії як одного з виражальних та формотворчих засобів музики.

Завданнями дисципліни є:

- *розвиток естетичного відчуття музичної гармонії;*
- *формування навички емоційно-виразної та логічної гармонізації мелодій;*
- *сприяння розвитку гармонічного слуху;*
- *сприяння розширенню музичного світогляду студентів, підвищенню їхньої загальної музичної культури.*

У процесі вивчення курсу студент формує такі **компетентності:**
світоглядну:

- розуміння сутності та соціальної значущості майбутньої професії;
громадянську:
- уміння діяти із соціальною відповідальністю та громадською свідомістю;
інформаційну:
- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань;

науково-дослідницьку:

- здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності;

самоосвітню:

- спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію;

фахову (музично-теоретичну):

- знання, розуміння та здатність застосовувати на практиці основні положення теорії музики, гармонії, поліфонії;
- здатність самостійно гармонізувати дану мелодію чи бас;
- здатність зробити гармонічний аналіз уривків музичного твору в тісному зв'язку з його змістом;
- здатність самостійно оцінити художню значимість окремих творів;
- широку ерудованість у питаннях музичних стилів й жанрів та специфіки гармонічної мови;
- здатність підбирання акомпанементу до заданої мелодії на фортепіано з використанням особливостей різних видів гармонії та фактури;
- вироблення у студентів творчих орієнтирів щодо майбутньої музично-виховної діяльності.

Діяльність студентів відбувається у Центрі компетентностей – Навчальній лабораторії інформаційних технологій у музичному мистецтв.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення дисципліни «Гармонія» студенти повинні вміти:

- 1) створювати логічні послідовності акордів на основі даної мелодії чи басу;
- 2) підбирати функціонально визначений акомпанемент до заданої теми-мелодії;
- 3) свідомо виконувати на інструменті чи в ансамблі музичний матеріал;
- 4) набувати творчі якості у створенні власних музичних прикладів;
- 5) вміти пояснювати основну логіку та закономірності використання того чи іншого акорду й звороту при гармонізації мелодії;
- 6) робити гармонічний аналіз періоду;
- 7) будувати певний акорд в тональності та від звуку;
- 8) розв'язувати нестійкий акорд, побудований в тональності;
- 9) грати в даній тональності кадансовий зворот, зворот з прохідним акордом, зворот з допоміжним акордом;
- 10) грати музичну побудову за даною гармонічною схемою;
- 11) грати невелику гармонічну побудову, яка включає відхилення, модуляцію в тональності діатонічної спорідненості.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт							
		Аудиторна:						Самостійна	Семестровий
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Модульний контроль	Індивідуальні		
Змістовий модуль 4.									
Тема 1. Альтерація акордів домінантової групи	2			2				2	
Тема 2. Альтерація акордів субдомінантової групи	2			2				2	
Тема 3. Органний пункт	2			2				2	
Тема 4. Мажоро-мінорні системи	2			2				2	
Тема 5. Енгармонічні модуляції	2			2				2	
Тема 6. Модулюючі секвенції	2			2				2	
Тема 7. Гармонічне варіювання	2			2				2	
Модульний контроль	2					2			
Семестровий контроль	30								30
Разом	60			14		2		14	30
Підготовка та проходження контрольних заходів									

VI семестр— екзамен

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Модульний контроль	
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Альтерація акордів домінантової групи				1			3
Тема 2. Альтерація акордів субдомінантової групи				1			3
Тема 3. Органний пункт				1			3
Тема 4. Мажоро-мінорні системи				1			3

Тема 5. Енгармонічні модуляції				1				3
Тема 6. Модулюючі секвенції				1				3
Тема 7. Гармонічне варіювання				2				4
Семестровий контроль	30							
Разом	30			8				22
Усього	60			8				22

VI семестр— екзамен

5. Програма навчальної дисципліни

6 СЕМЕСТР

Змістовий модуль 1

Інші засоби гармонічної виразності

Тема 1.1. Альтерація акордів домінантової групи (2 год.)

Альтерація як загострення тяжінь нестійких звуків у стійкі. Альтерація II ступення в мажорі. Альтерація IV в мінорі. Альтерація акордів D в мажорі. Приготування, розв'язання та голосоведіння. Альтерація D в каденції.

Альтерація акордів D в мінорі. Голосоведіння.

Практичні вправи:

- а) аналіз прикладів з «Хрестоматії» З. Кулевської.
- б) виконання письмового завдання - № 686 (5)

Література: Л. о. 1, 2, 4.

Л. д. – 2, 3, 8.

Тема 1.2. Альтерація акордів субдомінантової групи (2 год.)

Хроматичне змінення II ступеня в акордах S. Пониження II ступеня.

Неаполітанський секстакорд. Подвоєння, підготовка, розв'язання.

Неаполітанський секстакорд у плагальних зворотах. Неаполітанський

септакорд. Основний тризвук II низького ступення. Альтерація субдомінанти в мажорі.

Практичні вправи:

- а) гармонічний аналіз: О. Скрябін. Прелюдія до-дієз мінор ор. 11.
- б) виконання письмового завдання: №713(6).

Література: Л. о. 1, 2, 3, 5.

Л. д. – 2, 5, 10.

Тема 1.3. Органний пункт. (2 год.)

Визначення поняття. Функція органного пункту. Введення та виведення органного пункту. Гармонія органного пункту. Органний пункт

у 4-х голосі. Тонічний органний пункт. Домінантовий органний пункт.
Подвійний органний пункт. Фігурація органного пункту.

Практичні вправи:

- а) аналіз прикладів з «Хрестоматії» О. Скребкова та С. Скребкової
- б) виконання письмового завдання - № 723 (1)

Література: Л. о. 1, 3, 5.

Л. д. – 1, 2, 7, 8

Тема 1.4.

Мажоро-мінорні системи (2год.)

Взаємозв'язок мажору з мінором. Ускладнення мажору співзвуччями одноіменного мінору. Ускладнення мінору співзвуччями одноіменного мажору. Перевага однієї з тонік. Побічні доміанти в мажоро-мінорі. Альтеровані співзвуччя в мажоро-мінорі. Співвідношення паралельних тональностей.

Практичні вправи:

- а) аналіз прикладів: С. Рахманінов. «Мелодія» мі-мажор. Л. Ревуцький. «Пісня».
- б) виконання письмового завдання: № 762 (1)

Література: Л. о. 1, 2, 3.

Л. д. – 3, 4, 7, 8.

Тема 1.5. Енгармонічні модуляції (2 год.)

Особливості енгармонічної модуляції. Загальний та модулюючий акорди. Види акордів, які енгармонічно переосмислено. Введення зменшеного септакорда. Розв'язання зменшеного септакорда у новій тональності. Енгармонічна спорідненість D7 – акорду. Виконання модуляції.

Практичні вправи:

- а) аналіз прикладів з «Хрестоматії» З. Кулевської.
- б) гра акордових послідовностей на енгармонічну модуляцію зм. VII7 та D7.

Література: Л. о. 1, 2, 4, 5.

Л. д. – 2, 4, 7.

Тема 1.6. Модулюючі секвенції (2год.)

Значення модулюючих секвенцій. Будова ланки секвенції. Переміщення мотиву. Будова секвенції. Область застосування модулюючих секвенцій.

Практичні вправи:

- а) гра модулюючих секвенцій (D65-T; П7-D34-T) у визначених тональностях.

- б) виконання письмового завдання: №805(1).

Література: Л. о. 1, 2, 4.

Л. д. – 2, 6, 7, 9.

Тема 1.7. Гармонічне варіювання (2год.)

Можливості гармонічного варіювання під час гармонізації заданої мелодії. Можливості гармонічного варіювання під час гармонізації заданого басу. Значення гармонічного варіювання в розвитку музичного матеріалу. Варіації на soprano-ostinato. Варіації на basso-ostinato.

Практичні вправи:

- а) гра прикладів на гармонізацію мелодії різними способами;
- б) гра прикладів на гармонізацію басу різними способами;
- в) гармонічний аналіз: М. Глінка «Перський хор» з опери «Руслан і Людмила».

Література: Л. о. 1, 3, 5.

Л. д. – 3, 6, 7, 9, 10

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1	
		Кількість одиниць	Макс. кількість балів
Відвідування лабораторних	1		
Відвідування семінарських занять	1		
Відвідування практичних занять	1	7	7
Робота на семінарському занятті	10		
Робота на практичному занятті	10		
Лабораторна робота (у тому числі допуск, виконання, захист)	10	7	70
Виконання завдань для самостійної роботи	5	7	35
Виконання модульної роботи	25	1	25
Разом			137
Коефіцієнт			2,28
Максимальна кількість балів:	100		

6.2. Завдання для самостійної роботи

6 семестр

Змістовий модуль І.

Інші засоби гармонічної виразності

№ зп	Тема	Зміст завдання	Години на виконання , передбачені ТП	Література	Академічний контроль	Бали
1.1	Альтерація акордів домінантової групи	Гармонізація акордових схем за фоно. Гармонічний аналіз: М. Дремлюга «Лірична пісня»	2	Л. о. 1, 2, 4, 6. Л. д. – 2, 3, 8.	Письмове та усне опитування	5
1.2	Альтерація акордів субдомінантової групи	Гра гармонічних зворотів з альтерованою субдомінантою. Письмове завдання №762(1)	2	Л. о. 1, 2, 3, 5. Л. д. – 2, 5, 10.	Письмове та усне опитування	5
1.3	Органний пункт.	Підбір прикладів з художньої літератури. Письмове завдання №723(5)	2	Л. о. 1, 3, 5, 6. Л. д. – 1, 2, 7, 8.	Письмове та усне опитування	5
1.4	Мажоро-мінорні системи.	Підбір прикладів з художньої літератури. Письмове завдання №762(5)	2	Л. о. 1, 2, 6. Л. д. – 3, 4, 8.	Письмове та усне опитування	5
1.5	Енгармонічні модуляції	гра гармонічних схем на енгармонізм зм. VII та D7. Гармонічний аналіз: Л. Бетховен – соната ор. 26 2ч.	2	Л. о. 1, 2, 3, 6. Л. д. – 6, 6.	Письмове та усне опитування	5
1.6	Модулюючі секвенції	Гармонічний аналіз : П. Чайковський вступ до опери «Євгеній Онегин». Письмове завдання №805(3)	2	Л. о. 2, 3, 6. Л. д. – 8.	Письмове та усне опитування	5
1.7	Гармонічне варіювання	Виконання письмового завдання - №336 (5) в декількох варіантах	2	Л. о. 1, 3, 5, 6. Л. д. – 3, 4, 10.	Письмове та усне опитування	5

Критерії оцінювання самостійної роботи	Рівень виконання	К-сть балів
Студент надав декілька правильних визначень теоретичних понять з даної дисципліни згідно концепцій різних авторів. Творчо підійшов до виконання практичних завдань. Не припускається помилок у побудові заданих акордів та їх розташуванні. Слідкує за мелодичною лінією сопрано чи басу. Вправно виконує завдання на фортепіано. Чітко робить гармонічний аналіз.	Високий	5
Студент надав правильні визначення теоретичних понять з даної дисципліни. Творчо підійшов до виконання практичних завдань. Майже не припускається помилок у побудові заданих акордів та їх розташуванні. Слідкує за мелодичною лінією сопрано чи басу. Виконує завдання на фортепіано з незначними помилками. Чітко робить гармонічний аналіз.	Достатній	4
Студент надав неточні визначення теоретичних понять з даної дисципліни. Формально підійшов до виконання практичних завдань. Припускається значних помилок у побудові заданих акордів та їх розташуванні. Не слідкує за голосоведінням та мелодичною лінією сопрано чи басу. Виконує завдання на фортепіано із значними помилками. Гармонічний аналіз робить несвідомо.	Середній	3
Студент не в змозі надати визначення основних теоретичних понять з даної дисципліни. Не здатний виконати письмове практичне завдання або робить його з грубими помилками. Припускається серйозних помилок у побудові заданих акордів та їх розташуванні. Не володіє навичками правильного голосоведіння. Не слідкує за мелодичною лінією сопрано чи басу. Нездатний виконати завдання на фортепіано. Неспроможний зробити гармонічний аналіз.	Низький	0-2

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль здійснюється в письмовій формі та складається з таких видів роботи:

1. Письмові вправи по побудові заданих акордових засобів у запропонованій тональності;
2. Гармонізація запропонованої мелодії чи басу з використанням вивчених акордових засобів;
3. Гармонічний аналіз запропонованих уривків з художньої літератури;

Критерії оцінювання модульного контролю	Рівень виконання	К-сть балів
Студент надав правильні, вичерпні відповіді на всі поставлені запитання. Без помилок виконав усі письмові завдання.	Високий	25
Студент надав правильні відповіді на всі поставлені запитання, але припустився деяких, незначних помилок у виконанні письмового завдання.	Достатній	20
Студент надав частково невірні відповіді на всі чи деякі поставлені запитання, припускається суттєвих помилок у виконанні письмового завдання.	Середній	15
Студент не надав відповіді на поставлені запитання або надав їх, але виконує письмове завдання з величезною кількістю помилок.	Низький	10

6.4. Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

На 3 курсі навчальним планом передбачено семестровий контроль у вигляді екзамену.
Форма проведення: письмова
Тривалість проведення: 3 години
Максимальна кількість балів: 40

Критерії оцінювання:

- 30-40 балів** за правильне рішення задачі на гармонізацію запропонованої мелодії чи басу з урахуванням незначних недоліків.
- 20-30 балів** за правильне рішення задачі на гармонізацію запропонованої мелодії чи басу з урахуванням окремих помилок.
- 10-20 балів** за рішення задачі на гармонізацію запропонованої мелодії чи басу з урахуванням значних помилок.
- 1-10 балів** за невірне рішення задачі на гармонізацію запропонованої мелодії чи басу з урахуванням значних помилок (невірно проставлені функції акордів, значна кількість паралельних квінт та октав, невірне голосоведіння, ходи на збільшені інтервали та ін.)

6.5. Орієнтовний перелік питань тем, які необхідно знати під час підготовки до письмового екзамену:

Головні септакорди та їх обернення.
Відхилення та модуляція в тональності I ступеня спорідненості.
Альтерація акордів домінантової та субдомінантової групи.
Органний пункт.
Мажоро-мінорні системи.
Гармонічне варіювання.
Діатонічні секвенції.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	90-100
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична карта дисципліни «Гармонія»

III курс

6 семестр

Разом: 60 год.; практичні – 14 год.; самостійна робота – 14 год., модульний контроль – 2 год., семестровий контроль – 30 годин, екзамен.

Модулі	Змістовий модуль 1						
Назва модуля	Засоби гармонічної виразності						
Кількість балів за модуль	137 балів						
Практичні	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7
Теми практичних робіт (всього 77 балів)	Альтерація акордів домінантової групи (1+10 балів)	Альтерація акордів субдомінантової групи (1+10 балів)	Органний пункт (1+10 балів)	Мажорно-мінорні системи (1+10 балів)	Енгармонічні модуляції (1+10 балів)	Модульні сенвенції (1+10 балів)	Гармонічне варіювання (1+10 балів)
Самостійна робота (всього 35 балів)	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б
Види поточного контролю (всього 25 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)						
Підсумковий контроль	6 семестр-екзамен (40 балів). Всього без екзамену 137 балів Коефіцієнт - 2,28						

8. Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Дубінін І. Гармонія. - К.: Муз. Україна, 1986.
2. Дубовский И., Евсеев С, Способин И., Соколов В. Учебник гармонии. - М., Музыка, 1987.
3. Мюллер Т. Гармония. - М., Музыка, 1976.
4. Мясоедов А. Учебник гармонии. - М., Музыка, 1980.
5. Степанов А. Гармония. - М., Музыка, 1971.

Додаткова література:

1. Алексеев Б. Задачи по гармонии. - М., Музыка, 1976.
2. Кулевська З. Хрестоматія з гармонічного аналізу / На матеріалі українських композиторів-класиків ХІХ - поч. ХХ ст. / К. Держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УСРС, 1959.
3. Кулевська З. Хрестоматія з гармонічного аналізу / Російська класична музика / - К.: Муз. Україна, 1972.
4. Максимов С. Упражнения по гармонии на фортепиано. Ч.1-2. - М., Музыка, 1974-1977.
5. Можжевелов Б. Мелодии для гармонизации. - Л., 1982.
6. Мутли А. Сборник задач по гармонии. - М., Музыка, 1986.
7. Мясоедов А. Задачи по гармонии. - М., Музыка, 1974.
8. Скребкова О., Скребков С, Хрестоматія по гармоническому анализу. - М., Музыка, 1967.
9. Тюлин Ю., Привано Н. Задачи по гармонии. - М., Музыка, 1966.
10. Холопов Ю.Н. Гармония. Теоретический курс. СПб-М-Краснодар, 2003
11. Холопова В.Н. Теория музыки: мелодика, ритмика, фактура, тематизм. СПб., 2002
12. Чугунов Ю. Гармония в джазе. - М., Сов. композитор, 1980.
13. Шульгин Д.И. Теоретические основы современной гармонии/ учебное пособие для специальных курсов музыкальных ВУЗов и колледжей/. М., 1994.

Додаткові ресурси

1. І. Ходоровська. Мультимедійна хрестоматія з гармонічного аналізу на матеріалі репертуару з основного музичного інструменту та вокалу. М. Київ., 2016р.